

Eget förslag

Socialnämnden 2024-02-20

§8 Riktlinje för ärendehandläggning av ekonomiskt bistånd - för antagande

I förslaget till riktlinje för ekonomiskt bistånd finns flera punkter och formuleringar som vi i Vänsterpartiet reagerar på.

I den nya riktlinjen skiner misstänkliggörandet av Hanningeborna igenom. Varje kontakt med de som söker stöd ska exempelvis inledas med ett hembesök. I nämnden har vi också kunnat höra en politiker från kommunledningen yttra sig om att det är bra med hembesök, eftersom vi då kan se om vederbörande har dyra möbler hemma (ergo, inte borde ha rätt till ekonomiskt bistånd).

Det är klokt att, som den nya riktlinjen faktiskt föreslår, utgå från att den enskilde vill komma i egen försörjning, och att vi som kommun har ett stort ansvar i att ta tillvara på den förmåga som finns. Men, det är långt ifrån en verklighet att alla alltid kan ta ett eget ansvar för sin försörjning, och det är därför vi ska kunna bistå med stöd under den period som den egna förmågan inte räcker till.

Om den uttalade ömsesidigheten som nämns i förslaget ska ha effekt behöver det också finnas ett ömsesidigt förtroende. Vi anser att de nya riktlinjerna hotar detta från båda hållen. Dels från socialtjänstens sida, som får i uppdrag att göra långa och genomgående utredningar som med största sannolikhet kommer att vara väldigt tidskrävande. Men också från den enskildes sida som kommer känna sig misstänkliggjord och tvingas delta i sagda utredningar och utsättas för att behöva blotta hela sitt liv genom exempelvis "husrannsakingar".

Det som lyser igenom, trots formuleringar om förmågor i fokus och den enskildes förutsättningar, är synen på att de som söker ekonomiskt bistånd vill ta den "enkla vägen". Men att leva med försörjningsstöd är påfrestande och innebär oftast en stor ekonomisk osäkerhet månad för månad. Det är vare sig kul eller enkelt att vara osäker och rädd för att inte kunna behålla tak över huvudet och sätta mat på bordet nästa månad. Vi ska inte utgå ifrån att människor vill fuska sig till bidrag, eller slippa ta ansvar.

När vi riskerar människors förtroende för kommunen och i detta fall socialtjänsten riskerar vi också att människor kommer söka andra vägar till försörjning, när de står inför en ekonomisk

kris, såsom svartjobb, kriminalitet och prostitution. Då skapar vi ett ännu större utsatthet, och skuggsamhälle, vilket går rakt emot målet om att kommunen inte ska ha några utsatta områden 2030.

Det finns också en målsättning om att minska utbetalningarna av ekonomiskt bistånd. Det är förvisso en god ambition att varje medborgare ska hamna i rätt försörjning, men det är samtidigt en verklighetsfrånvärd målsättning i ekonomiskt svåra tider, när allt fler kämpar med att få pengarna att räcka månaden ut. Det är farligt att sätta ett tak för det som ska vara behovsbaserat. Vi bör bedöma det faktiska behovet, och vara beredda på att ta de faktiska kostnaderna, precis så som nämndens ordförande har varit beredd att göra när det kommer till placeringar av ungdomar med kriminell livsstil.

I riktlinjen saknas också en beskrivning av hur barns bästa ska beaktas i beslut som rör dem, samt hur barns rättigheter ska säkerställas. I årsredovisningen för Socialnämnden pekas det flertalet gånger ut att förvaltningen behöver utveckla arbetet med att säkerställa att barnkonventionen följs.

Gällande 2.2.3 Reducerat eller indraget studiebidrag till följd av ogiltig skolfrånvaro kompenseras inte

Om man har barn som bor hemma ska deras inkomster som huvudregel inte räknas in (Socialtjänstlag (2001:453) 4 kap. 1 a §)¹. Det gäller barn så länge man som förälder har underhållsskyldighet, det vill säga barn under 18 år eller barn upp till 21 år som går i skolan (7 kap. 1 §). Om detta bidrag dras in till följd av skolfrånvaro ska detta alltså inte påverka hushållets ekonomiska bistånd. En ungdom över 18 år, men under 21 får ha en egen inkomst, upp till ett prisbasbelopp/år utan att detta ska tas med i beräkningsgrunderna för det ekonomiska biståndet.

Ändå kan vi läsa i förslaget att *“I de fall den unges frånvaro i skola lett till reducerad inkomst av studiebidrag och eventuella socialförsäkringsförmåner ska i regel biståndet reduceras med motsvarande summa.”* Detta skulle alltså innebära en dubbelbestraffning som inte har stöd i lagen. Ska den unge både förlora CSN-bidraget, och sedan ska familjen drabbas av en sänkning av det ekonomiska biståndet? På vilket sätt ska detta motivera den som har hög skolfrånvaro att komma tillbaka?

Vi ska inte heller rutinemässigt göra samma bedömning av alla som får indraget CSN, utan frågan vi bör ställa oss är varför? Varför har eleven ifråga hög frånvaro? Finns det stöd som vi kan sätta in för att möjliggöra att eleven kommer tillbaka?

Gällande 2.2.4 Hembesök för enskilda som ansöker om ekonomiskt bistånd

Även här kan vi se att riktlinjen inte har stöd i lagen. Det är faktiskt så att Justitieombudsmannen(JO) vid ett flertal tillfällen påtalat för olika kommuner att hembesök inte får ske rutinemässigt, eller under tvång².

Hembesök är ett utredningsmedel som inte får tillgripas utan vidare och som måste hanteras med stor försiktighet. Det kan aldrig bli fråga om att socialnämnden/förvaltningen mot den enskildes vilja bereder sig tillträde till dennes bostad. Var och en är skyddad mot bl.a.

¹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/#K4

² https://www.jo.se/app/uploads/resolve_pdfs/1237646_6367-2019.pdf

husrannsakan och liknande intrång från det allmännas sida (2 kap. 6 § RF). Socialtjänsten utgör en del av det allmänna och omfattas alltså av bestämmelsen. Med husrannsakan avses varje undersökning av hus, rum eller slutet förvaringsutrymme som görs av en myndighet, oavsett syftet med undersökningen (prop. 1973:90 s. 246). Skyddet mot intrång i 2 kap. 6 § RF får endast begränsas genom lag (2 kap. 20 § RF). Det finns alltså inte någon bestämmelse som ger en socialnämnd rätt att gå in i en enskild persons bostad.

Skyddet i grundlagen gäller endast påtvingade ingrepp och innebär att en socialnämnd kan göra ett hembesök hos den enskilde i en utredning om rätten till bistånd *om han eller hon samtycker till detta*. JO har i flera tidigare beslut understrukt att ett sådant samtycke från den enskilde *måste vara reellt*. Det får alltså *inte vara fråga om att den enskilde samtycker till ett hembesök för att han eller hon känner sig tvungen* att göra det. Artikel 8 i Europakonventionen säger att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. En offentlig myndighet såsom Haninge kommun får inte ingripa i den rättigheten annat än med stöd av lagen och om det är nödvändigt med hänsyn till vissa särskilt angivna intressen, exempelvis till skydd för hälsa. Vi kan, och ska alltså, inte rutinmässigt genomföra hembesök, eftersom detta inte är förenligt med lagstiftningen i Sverige.

Myndighetsutövning ska vara rättssäker och utgå från legalitetsprincipen. När vi redan in en riktlinje för hur arbetet ska genomföras, på flera punkter, frångår lagen, är risken hög att besluten som baseras på denna inte kommer att vara rättssäkra. Kommunledningen, inte minst Moderaterna, pratar ofta om lag och rätt, och bör vara måna om att det vi beslutar i nämnden ska vila på laglig grund.

Utöver detta riskerar hembesök i varje ny ansökan att bidra till ökad arbetsbörda för handläggare, och kraftigt förlängda handläggningstider.

Med bakgrund av detta yrkar Vänsterpartiet i första hand :

- att Socialnämnden återremitterar riktlinjen, för att säkerställa att handläggningen följer gällande lagstiftning och yttranden från JO.

i andra hand:

- att Socialnämnden avslår riktlinjen för ekonomiskt bistånd.

Åsa Levin (V)